

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ז, 2007
מספר השאלון: 573,057203
נספח: מדרש תמונה

גאוגרפיה

2 יחידות לימוד

כחלק של בחינה מפוצלת ב-3 או ב-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	גאוגרפיה של ארץ-ישראל	—	(28x2)	—	56 נקודות
פרק שני	—	גאוגרפיה של המזרח התיכון				
על סף המאה ה-21	—	(22x2)	—	44 נקודות		
סה"כ	—	100 נקודות				

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

- (1) אטלס אוניברסיטאי חדש ו/או אטלס כרטא משנת 1993 ואילך.
שים לב: אין להשתמש באטלס גיאוגרפי יבנה, הכולל את המילון למונחי הגיאוגרפיה.
אין להשתמש באטלס המזרח התיכון.
- (2) אטלס ישראל החדש.
- (3) מפה של ארץ-ישראל 1:250,000.
- (4) מפה גיאולוגית של ארץ-ישראל 1:250,000 או 1:500,000.

ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, חתכים וגרפים, לפי הצורך.

הערה: בפרק על ארץ-ישראל נכללת שאלה המסתמכת על "אטלס ישראל החדש".

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ-ישראל (56 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 28 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. גבולות המדינה

- א. לישראל גבולות קבע מוסכמים וגבולות זמניים.
הסבר את המושגים גבול קבע מוסכם וגבול זמני, והבא דוגמה לכל אחד מהם.
(8 נקודות)
- ב. היעזר באטלס וחלק לארבעה חלקים את הגבול המדיני בין ישראל לירדן, על פי התנאים הטבעיים שלאורכם הוא עובר. (12 נקודות)
- ג. הגבול המדיני בין ישראל לירדן מוגדר על פי תוואי טבעי.
הסבר את הבעיה הנגרמת מהגדרה זו של קו הגבול. (8 נקודות)

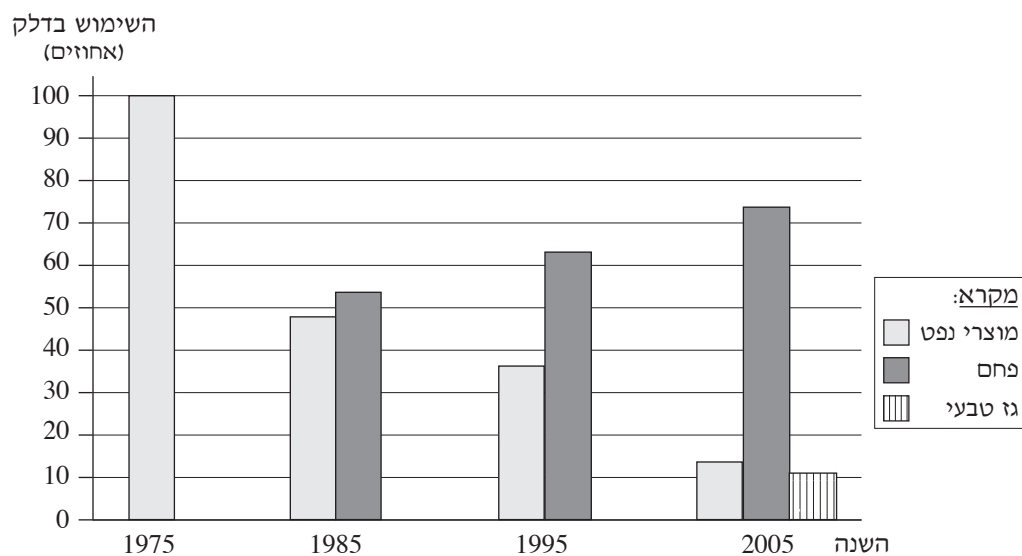
2. מעיינות

- א. עיין במפה ב: "מעיינות", שבעמוד 30 באטלס ישראל החדש.
בחר בשניים מסוגי המעיינות המסומנים במפה, וציין אזור אחד שבו יש ריכוז של כל אחד מהסוגים שבחרת (סה"כ – שני אזורים). (8 נקודות)
- ב. הסבר כיצד נוצר כל אחד מסוגי המעיינות שבחרת. (12 נקודות)
- ג. הסבר מדוע רוב המעיינות בישראל נמצאים ממזרח לקו פרשת המים, אף על פי שהאזור דל במשקעים. (8 נקודות)

3. אנרגיה

- א. בתרשים שלפניך מוצג אחוז השימוש בדלקים שונים לצורך ייצור חשמל בישראל. תאר את השינוי שחל בשימוש בדלקים השונים בין השנים 1975-2005. (8 נקודות)

השימוש בדלקים שונים בישראל, בשנים נבחרות

- ב. בחר בשניים מסוגי הדלקים, והצג יתרון וחיסרון של כל אחד מהם. (סה"כ – שני יתרונות ושני חסרונות) (10 נקודות)
- ג. ציין מקור אנרגיה מתחדש, המתאים במיוחד לשימוש בישראל. תאר כיצד מפיקים באמצעותו אנרגיה, והסבר מדוע הוא מתאים לישראל. (10 נקודות)

4. מדבור

קרא את הקטע שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.
כיום מוגדרים 41% משטח כדור הארץ כאזורים צחיחים שבהם עלולים להתפתח תהליכי מדבור, אך ישראל, שבדרומה שטחי מדבר גדולים, הצליחה למנוע תהליכי מדבור בתחומה. כדי להשיג זאת, משקיעים החקלאים הישראלים מאמצים רבים בשימור תכונות הקרקע ובשליטה בזרימת מי הגשמים. בישראל מיישמים כיום מגוון אמצעים נוספים למניעת מדבור, כמו ייעור, פיקוח על רעייה וניצול מי שפכים מטהרים להשקיית גידולים בנגב. אך חלק מהמדענים חוששים שבלי תמיכה ממשלתית, עלולים מאמצים אלה להיפגע.

- א. הסבר שניים משלושת המושגים המודגשים בקו בקטע. (10 נקודות)
- ב. הסבר כיצד שתיים מהדרכים למניעת מדבור המוזכרות בקטע מונעות את תהליכי המדבור. (10 נקודות)
- ג. הסבר מדוע החלק הדרומי של ישראל הוא מדברי. (8 נקודות)

5. עמק החולה

- א. תאר שני מאפיינים פיזיים של עמק החולה. (6 נקודות)
- ב. תאר שני שימושי קרקע בעמק החולה, והסבר את התאמתם לתנאים הפיזיים באזור. (10 נקודות)
- ג. הסבר שתי סיבות להצפה מחדש של חלק מעמק החולה, בשנות ה-90 של המאה ה-20. (12 נקודות)

6. יישובים כפריים – מדרש תמונה

- א. עיין בתמונות שבנספח, וציין שני שימושי קרקע המשותפים לכל שלוש התמונות. (6 נקודות)
- ב. בתמונות שבנספח שלוש צורות של יישובים כפריים: מושב עובדים, קיבוץ, כפר ערבי. קבע איזו צורת יישוב נראית בכל תמונה, ונמק כל אחת מקביעותיך. (12 נקודות)
- ג. תאר שתי תמורות שעברה אחת מצורות יישוב אלה בעשורים האחרונים. (10 נקודות)

שים לב!

שאלה 7 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "תעשיות עתירות ידע בישראל" מאת דניאל פלזנשטיין, מהספר **תמורות בגיאוגרפיה של ישראל – גלעין ושוליים**.

7. מאמר – "תעשיות עתירות ידע בישראל"

א. ציין והסבר שלושה תנאים, המאפשרים לפתח בישראל תעשיות עתירות ידע.

(14 נקודות)

ב. מדיניות הממשלה משפיעה על הפיתוח ו/או על התפרוסת של תעשיות עתירות ידע בישראל.

תאר שתי דרכים שבהן מדיניות הממשלה משפיעה בתחום זה. (14 נקודות)

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21 (44 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 8-12 (לכל שאלה – 22 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

8. נפט במזרח התיכון

א. במזרח התיכון נמצאים כשני שלישים מעתודות הנפט של העולם.

תאר שני תנאים שאפשרו היווצרות מאגרי נפט. (10 נקודות)

ב. במזרח התיכון יש מדינות שמושפעות מגילוי הנפט באזור, אך אינן מפיקות נפט בהיקף גדול.

תאר שתי השפעות של גילוי הנפט באזור על מדינות אלה. (12 נקודות)

9. זיהום הים התיכון

א. הסבר שלושה גורמים לזיהום הים התיכון. (12 נקודות)

ב. לפני כשלושים שנה נחתמה "אמנת ברצלונה לשמירת הים התיכון מפני זיהום".

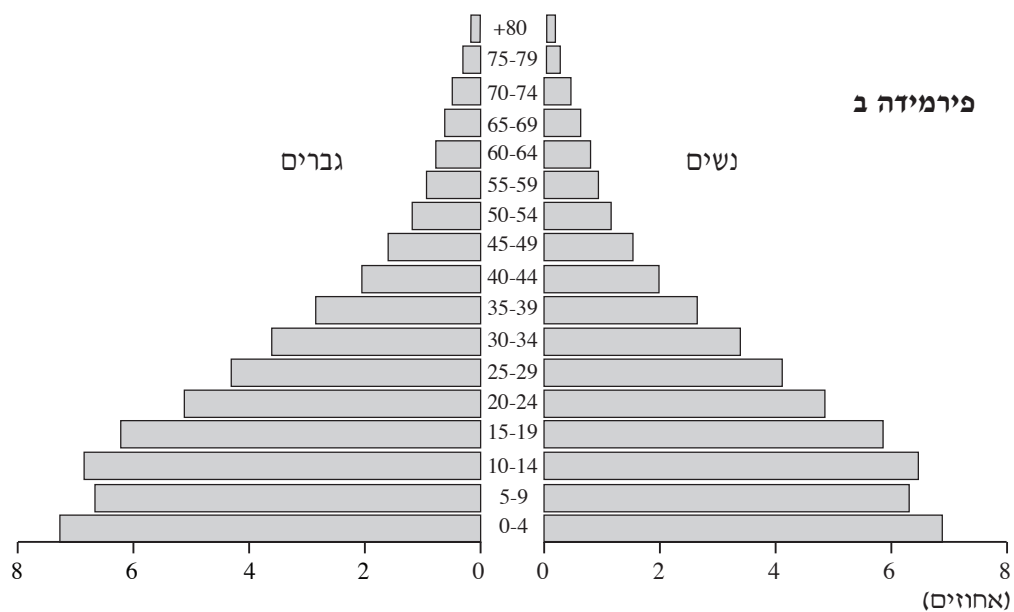
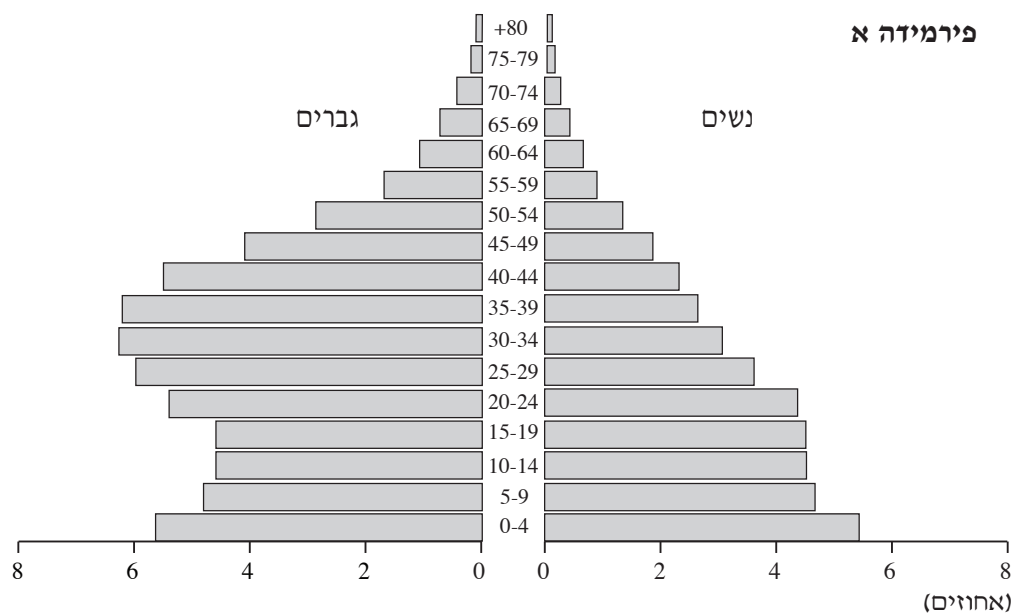
הצג שני נושאים הנכללים באמנה זו, והסבר מדוע קשה ליישם את האמנה.

(10 נקודות)

10. אוכלוסייה

עין בפירמידות הגילים א ו-ב שלפניך.

- א. ציין איזו מהן מאפיינת את כוויית ואיזו מהן מאפיינת את סוריה, ותאר שני הבדלים בין שתי המדינות מבחינת הרכב האוכלוסייה שבהן. (10 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים להבדלים בהרכב האוכלוסייה בין שתי המדינות. (12 נקודות)

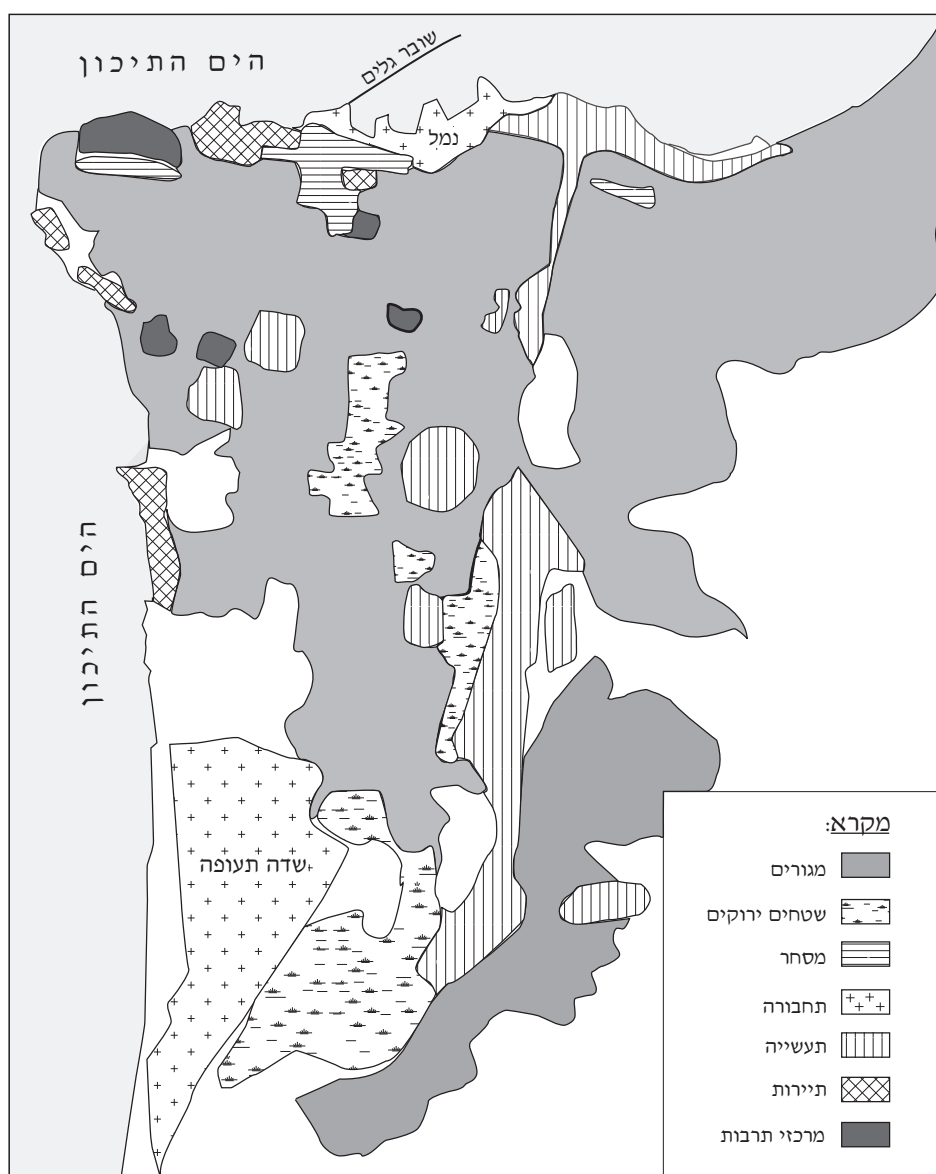

/המשך בעמוד 7/

11. ביירות

- א. תאר שני גורמי מיקום של העיר ביירות (תוכל להיעזר באטלס). (8 נקודות)
- ב. לפניך מפת שימושי הקרקע של ביירות. הסבר את הגורמים שהשפיעו על מיקומם של שניים משימושי הקרקע הנראים במפה. (8 נקודות)
- ג. תאר את השינוי שחל במעמדה של ביירות משנת 1970 עד סוף המאה ה-20, והבא שני הסברים לשינוי זה. (6 נקודות)

שימושי קרקע בעיר ביירות

שים לב!

שאלה 12 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "השינוי מתחיל בדובאי" מאת תומס פרידמן, מהספר **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – מבחר מאמרים בגיאוגרפיה לחטיבה העליונה**.

12. מאמר – "השינוי מתחיל בדובאי"

א. תאר שתי תמורות המתוארות במאמר, החלות בחלק ממדינות המזרח התיכון.

(10 נקודות)

ב. הסבר שתי סיבות לכך שתמורות אלה חלו דווקא במדינות הקטנות (כמו דובאי וקטאר),

ולא במדינות הגדולות (כמו מצרים וסוריה). (12 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח: יישובים כפריים – מדרש תמונה

الملحق: بلدات قروية – تحليل صورة

תמונה 2
الصورة 2

תמונה 1
الصورة 1

תמונה 3
الصورة 3